مەترسییەکانی سەر کوردەکانی سوریا!.. عوسمانی حاجی مارف

هەسەدە لە مانگی ئازاری ٢٠٢٥ ڕێکەوتنێکیان لەگەڵ حکومەتی ئەحمەد شەرع واژۆکرد، کە لە ڕێکەوتنەکەدا ئاماژە بە یەکخستنی هێزەکانی هەسەدە لە گەڵ سوپای نیشتیمانی و پێدانی کۆنترۆڵی کێڵگە نەوتییەکان و فڕۆکەخانەکان بە حکومەتی ناوەندی ئەدات، ئەم ڕێکەوتنەی وەها نیشان ئەدات هەوڵەکە بۆ دەستبەرکردنی مافەکانی خەڵکی کوردزمان لەناو دەوڵەتی سوریادا، بەڵام لە ناڕوونیدا داپۆشراوە و نیگەرانی ڕاستەقینە لە پابەندبونی لایەنەکان بە جێبەجێکردنی دەوروژێنێت.
دوای ئەوەی لەماوەی دەیەی ڕابردودا ئەمریکا پشتیوانیەکی سەرەکی و لایەنگری هەسەدە بووە، ئێستا لەگەڵ داخستنی بنکەکان و کەمبوونەوەی ژمارەی سەربازەکانی ئەمریکا، توانای هێزەکانی هەسەدە لاواز دەکات بۆ ڕووبەڕووبوونەوەی هەر هێرشێک کە لە لایەن تورکیاو ئەحمەد شەرعەوە بێت یان بەرەو ڕووی هەر ڕێکخراوێکی تیرۆریستی بوەستێت، ئەم دۆخەش بە ڕوونی ڕەنگدانەوەی گۆڕانی چۆنیەتی دەخالەتی ئەمریکایە لە سوریا، بەتایبەی دوای ئاگربەستی شەڕی ئیسرائیل و ئێران.
ئەمریکا کە ماوەیەک سەرمایەگوزاری لە بنیاتنانی هێزێکی کوردی و عەرەبی لە باکوری سوریا بۆ بەرەنگاربوونەوەی داعش دەکرد، ئێستا پێی باشترە پەیوەندیەکانی لەگەڵ ڕژێمی نوێی سوریا ڕێکبخات و پتەوتری بکات، بە ئامانجی پاڵنانی دیمەشق بەرەو هەوڵدان بۆ ئاسایکردنەوەی پەیوەندیەکانی لەگەڵ ئیسرائیل. لەچوارچێوەی فراوانتری ستراتیژیەکانی لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا کە تیشکیان خستۆتە سەر سەقامگیرکردنی ڕژێمی سوریا و بەهێزکردنی هاوپەیمانی دەوڵەتانی ناوچەکە، کە دژایەتی ئەمریکا ناکەن، بە مانایەک ئەولەویەتی ئەمریکا چیتر بەناو پاراستنی کوردەکان و پشتیوانی لە هەسەدە نییە. بەڵکو گەیشتن بە ئامانجی ستراتیژی گەورەترە، لە هەر ئاڵوگۆڕێکدا. گومانی تیانیە تورکیاش هەوڵئەدات سوود لەو گۆڕانکاریانەی کە بە دەخالەتی ئەمریکا پێشدێت وەربگرێت، ئەردۆغانیش سیاسەتەکانی خۆی بەرامبەر بە کوردەکانی سوریا پێوانە دەکات، بە قۆستنەوەی ڕاگەیاندنەکەی ئۆجالان لە بارەی هەڵوەشاندنەوەی ڕێکخراوی پەکەکە و هێزە چەکدارەکانی، کە تورکیا بە ئارامکردنەوی دۆخەکە سودی لێوەردەگرێت، بەقازانجی نەخش و

سیاسەتەکانی لە ناوچەکەدا تەواو دەبێت.

لەهەمانکاتدا پێدەچێت ئەردۆغان بە لەبەرچاوگرتنی بەرژەوەندیە هاوبەشەکانی ئەمریکا و تورکیا، پەرۆشی هەموارکردنەوەی دەستووری تورکیایە، تا ڕێگەی پێبدرێت بۆ خولێکی دیکە لە دەسەڵاتدا بمێنێتەوە، بۆ ئەمەش پێدەچێت لە ئێستادا جارێ خۆی لە شەڕێکی بەرفراوان لە باکووری ڕۆژهەڵاتی سوریا بەدوور بگرێت.

مەزلوم عەبدی، لەژێر ڕۆشنایی کەمبوونەوەی پشتیوانی نێودەوڵەتی و زیادبوونی فشارەکانی تورکیا، لە هەوڵی پاراستنی هەسەدەیە لە هەلومەرجێکی سەختدا، بۆیە ناچار بوو ڕێکەوتنی مانگی ئازاری 2025 قبوڵ بکات، توانیویەتی تا ئێستا خۆیان ڕاگرن و بە وریاییەوە ماونەتەوە، بەوپێیەی هێزەکانی هێشتا دەستبەرداری پێکهاتە سەربازیی و چەکەکانیان نەبوون، بەڵام چارەنووسی ڕێکەوتنەکەش نادیارە.

بەیاننامەکانی بەرپرسانی ئەمەریکا جەخت لەسەر گرنگی یەکخستنی هێزەکانی هەسەدە لە گەڵ حکومەتی نوێی سوریا دەکەنەوە، ئەمەش پەیامێکی ناڕاستەوخۆیە وەها ڕادەگەیەنێت کە پشتیوانیکردنی ئەمریکا لە هەسەدە چیتر ئەولەویەتێکی تاسەر نیە، بەڵکو بەشێکە لە ئەجێندایەکی فراوانتر، کە لە سوریایەکی یەکگرتودا بەڕێوە بچێت.

تورکیا لە سەرەتای ڕاپەڕینەکانی سوریا لەڕووی سەربازی و سیاسیەوە بەردەوام هەوڵیداوە دەخالەت لە سوریادا بکات. دوای ڕووخانی ڕژێمی ئەسەد، هەژمونی تورکیا بەسەر فەرمانڕەواکانی دیمەشقدا ڕوون بووەوە، کاریگەریەکەی لە وردەکاریەکانی نەخشەڕێگای بردنی سووریا بەرەو دامەزراندنی ڕژێمێکی ئیسلامی ناوەندی ژێردەستەی ئەنقەرە بەرجەستە دەبێتەوە. ئەردۆغان ئێستا گڵۆپی سەوزی لەلایەن ترەمپەوە بۆ هەڵکراوە، کە دەسەڵاتی ئەحمەد شەرع دەرگای سوریا بۆ کراوەیی بە تورکیا بەجێبهێڵێت. نفوزی تورکیا لە سوریا، لە ڕێگەی دامەزراندنی بنکەی سەربازی و بەدەستهێنانی گرێبەست و ڕێکەوتن بۆ وەبەرهێنان و پڕۆژە ئابووریەکان و ڕاهێنان و پڕچەککردنی سوپای سوریا ئەنجام بدات، ئەمەش وادەکات تورکیا لە سوریاوە ڕۆڵی ئێران بگێڕێت و ببێتە هێزێکی باڵادەست و کاریگەر لە ناوچەکەدا.

هەروەها ئەردۆغان هەوڵدەدات فشار بخاتەسەر ئەحمەد شەرع بۆ داماڵینی چەک و دواتر تەواوی هێزە چەکدارەکان وەک ئەندامانی سوپای سوریا یەکبخات. لەهەمانکاتدا بەردەوامە لە هەڕەشەکردنی ئۆپراسیۆنی سەربازی دژیان، یان پاڵنانی حوکمرانی دیمەشق و کوتلە چەکدارەکان بۆ ناو شەڕێک لە دژی ناوچە کوردیەکان و کۆنترۆڵکردنیان، بە مەبەستی مسۆگەرکردنی دەستڕاگەیشتنی تورکیا به سەرچاوە نەوتی و گاز و هەروەها کۆنترۆڵی جیۆپۆلتیکی به سەر ئەو

ناوچانەدا.

سەرەڕای ڕێکەوتنی شەرع لەگەڵ مەزلوم عەبدی، لە ١٠ی ئازاردا، کە بە نێوەندگیری لەژێر چاودێری ئەمەریکا لە پنتاگۆنەوە پێکهات، بە گەیشتن بە ڕێکەوتنی ڕێکخراوەیی لە ماوەی ساڵێکدا، هەسەدە پێیوایە، ئەتوانێ وەک هێزێکی سەربازی لە چوارچێوەی ناوچەکانی نفوزی خۆیدا و لەژێر دەسەڵاتی دیمەشقدا ڕێگەپێدراو بێت و بمێنێتەوە، ئەمەش لەلایەن تورکیاوە قەبوڵ نەکراوە، چونکە بەردەوامبونی هەسەدە مانای ئەوەیە پێگەی کوردەکان بەرز ڕادەگیرێت و ڕێگە بە دەخالەتی تورکیا دەگرێت.

لەلایەکی تریشەوە مەسەلەی هێزەکانی هەسەدە و چەکەکانی، لە پەیوەست بە شەڕی هاوپەیمانی نێودەوڵەتی دژی داعش ڕێگەپێدراو بووە، بۆیە بە لەبەرچاوگرتنی بەردەوامی داعش و سەرهەڵدانی هێزە ئیسلامییە توندڕەوەکان لە سووریا و بوونی دەیان هەزار جیهادی بیانی، پێویستی مانەوەی هەسەدە دەهێڵێتەوە. بەڵام لەکاتێکدا ئەمریکا گەیشت بەوەی شەرع بەهێز کات و سوپا و دەزگاکانی بتوانن کۆنترۆڵی زیندانەکانی داعش بکەن و شەڕی داعشیش بکەن، لەو حاڵەتەدا کارێکی بە هەسەدە نامێنێت و دەستبەرداری دەبێت.

جگە لەوەش، ئایا دەسەڵاتی دیفاکتۆی ئێستای شەرع ئەگەری ئەوە نیشان ئەدات کە ئەتوانێت سوریا یەکبخات و ئاسایشی ناوخۆ بەدەستبهێنێت؟، ئەمەش کاریگەری لەسەر ئاسایشی ناوچەکە و ئاسایشی ئەمریکا و ئەوروپا دەبێت. هەروەها کوردەکان و هەسەدە ، متمانەیان بە دەسەڵاتدارانی دیمەشق نیە، بە تایبەت دوای کوشتنی بەکۆمەڵی عەلەویەکان و هێرش و کوشتنی دروزەکان، بێمتمانەیی زیاتر بووە، مامەڵەی لەگەڵ شەرع یاریەکی سەختە بۆ هەسەدە.

هەرچەندە ئیسرائیل بانگەوازی بۆ پشتیوانیکردن لە کوردەکان و کەمینەکان لە سوریا راگەیاندووە، ئەمەش ستراتیژێکی جیۆپۆلەتیکی دژ بە تەماحەکانی تورکیا و ئێران و پلانەکانی ئەردۆغانە بۆ هەژمونی و کاریگەریان لە سەر سوریا، هەڵبەتە ئیسرائیل بەرژەوەندی مامەڵە و یاری بالادەستیەتی لە ناوچەکەدا، بۆیە بە ئاسانی پشت دەکاتە کوردەکان، هەروەها ئیسرائیل هەوڵدەدات لە ڕێگەی ڕێکەوتنی ئاشتی لەگەڵ وڵاتانی عەرەبی بەدەستبهێنێت، کە ترەمپ کار بۆ بەدەستهێنانی دەکات.

لەبەر ڕۆشنایی هەوڵەکانی تورکیا بۆ زاڵبوون بەسەر سوریا و دوورخستنەوەی هەسەدە لە بەشداریکردن لە بەڕێوەبردنی سوریا بە چەکداماڵینیان، بە جێختکردن لەسەر جێگیرکردنی دەسەڵاتی شەرع، ئایندەیەکی زیان بەخش بۆ هەسەدە و دانیشتوونی تەواوی سوریا پێشبینی دەکرێت.

هەرچەندە هەڕەشەکانی ئەمریکاو ئیسرائیل بۆ سەر ئێران، ناوچەکەی خستە حالەتێکی مەترسیدارو ئاڵۆزەوە، هاوکاتیش سەرقاڵی ئەو جەنگە سەرنجی تەواوی هەمولایەکی گۆڕی بۆ سەر جەنگەکە، باسی دۆخی سوریاو کێشەکانی خرانە لاوە، ئێستا بەدوای ئاگربەست، تەواوی پرسە و بابەتەکانی تر دێنەوە نێو ململانێی هێزو لایەنی جیهانی و ناوچەییەوە. بەتایبەتی مەسەلەی سوریا لە دەستێوەردانەکانی تورکیا و داگیرکردنی ناوچەکانی سوریا و هەژموونی دەسەڵاتی لە دیمەشق، کە سوریا بەرەو ناسەقامگیر و گێژاوی سیاسی زیاتر دەبات، لەگەڵ ئەگەری زۆری شەڕی ناوخۆ، پرسێکی جدیە بۆ ئایندەی ناوچەکە.

بەردەوامی داگیرکردنی سوریا لەلایەن تورکیاوە بە بیانووی شەڕی پەکەکە درۆیەکی گەورەیە، ئاشکرایە کە ئامانجی زاڵبوونی بەسەر سوریا، بە سەروەری تورکیایە لە ناوچەکەدا، بە جێخستنی باڵادەستیە بەسەر بازاری ناوچەکە و گۆڕینی بۆ بازاڕێکی تەواو کاریگەر لە بەرژەوەندی تورکیا، بە کۆنترۆڵکردنی سەرچاوەی وزە و گاز و ئاوی سەرزەوی و جوگرافیایەکی گرنگ کە ئەردۆغان بتوانێت هەڕەشە لە بەرژەوەندییەکانی دراوسێکانی بکات و ببێتە یاریزانێکی سەرەکی کاریگەر لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا، بەڵام ئەمەی بەبێ پشتیوانی و هاوپەیمانی لەگەڵ ئەمریکا بۆ ناچێتەسەر، پێموایە لە هەلومەرجی ئێستاو دۆخی شەڕو ململانێ لە بەرامبەر ئێراندا، تورکیا ئامادەبێت بچێتە ژێر باری ئەو هاوپەیمانیە.

ئەو پرسیارە دێتە پێشەوە، ئایا کوردەکانی سوریا لە ژێر ڕۆشنایی ئەو گۆڕانکاریانەدا دەتوانن دەستکەوت و مافەکانی خۆیان بپارێزن، یان دەبنە قوربانی گۆڕانکاری لە سیاسەتی ئەمریکا لە ناوچەکەدا؟.

پێموایە ئایندەی ناوچەکە بە کراوەیی دەمێنێتەوەو ناوچەکە پڕە لە تەحەددا و مەترسی، پرسی زۆرهەن یەکلایی نەبۆتەوە، بەتایبەتی کێشەی فەڵەستین و کێشەی کورد، چارەنوسێکی دیاریکراویشیان نیە، کێشەی کوردەکانی سوریا و ئایندەی هەسەدەو باکوری سوریا بەهەمان شێوە لە هەمان ناڕۆشنیدا دەمێنێتەوە و ئەگەر ئەوەش هەیە ببێتە قوربانیەکی تر.

لەم نێوەدا مەسەلەیەک کە گرنگە لەبەرچاومان بێت، لە تەواوی ئەم ململانێ و شەڕو مەترسیانەدا، خەباتی جەماوەری نەک نەیتوانیوە ڕۆڵی سەرەکی ببینێت، بەڵکو دۆخی شەڕو مەترسی و نائارامی و پێگەی هێزی میلیشیا، گەورەترین گورزی هاویشتوە کە جەماوەری نارازی خامۆش و بێدەنگ بێت و بچێتە دواوە، یان نەتوانی لە هاوکێشە سیاسیەکاندا ڕۆڵی خۆی ببینێت، کە دەخالەتی ڕاستەوخۆی خەڵک ڕێڕەوی ڕوداوەکان بۆ قازانجی بەهێزبونی خەباتی جەماوەری و دەسەڵاتی ڕاستەوخۆی خەڵک بگۆڕێت!.